No. 68.

BATAVIASCHE COURANT.

DONDERDAG *den 9den Augustus 1827.*

OFFICIEEL GEDEELTE.

Door Zijne Excellentie den Kommissaris Generaal zijn de volgende benoemingen gedaan:

Tot Directeur Generaal van Financien, *C. M. Baumhauer*, thans Directeur van 's Lands Producten en Civiele Magazijnen, zijnde de Raad van Indie *J. C. Goldman*, tot dus verre met de functien van Directeur Generaal belast geweest, eervol van dezelve ontslagen.

Tot boekhouder bij 's lands marine pakhuizen te Batavia, *C. Treurniet*, thans eerste klerk bij den algemeenen staf.

Bij de controle der inkomende en uitgaande regten in de tweede financiele afdeeling.

Tot onder kommiezen, *P. Groenewout* en *C. F. Franss.*

Tot opzieners, *P. Vodegel*, *W. Jacobsz* en *W. Douwes.*

Voorts is, bij besluit van Zijne Excellentie den Kommissaris Generaal, de post van assistent bij de koffij-cultuur te *Tassiek Malaija*, (Preanger Regentschappen) ingetrokken, en de daaraan verbonden werkzaamheden opgedragen aan den assistent der eerste klasse van het Regentschap Sumadang, *K. G. E. von Kessinger*, en de tegenwoordige assistent der derde klasse te *Tassik Malaija*, *F. L. Reuter*, als zoodanig overgeplaatst naar het Regentschap Limbangan.

PEKALONGANG, *den 30sten juli 1827.*

Den 26sten dezer heeft, in de residentie Pekalongang, een kind van 12 jaren, Sempi genaamd, een blijk gegeven van buitengewonen moed en tegenwoordigheid van geest. Hij had des middags te 2 ure de dessa Gjengenen (nabij de post-station Sraman) verlaten, om buffels te laten weiden, vergezeld van zijn jongsten broeder, oud 9 jaren, toen onverwachts een tijger laatstgemelden aanviel en wegvoerde. Zijn broeder Sempi trok daarop zijn kris, liep den tijger na en bragt dit verscheurend dier eene doodelijke wond in den borst toe, echter niet tijdig genoeg om zijnen broeder het leven te redden. De tijger is kort daarop door hunnen vader, *Naija Loeto*, levenloos in de struiken gevonden.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, *den 14den februari.*

Gisteren hebben de gedeputeerden de beraadslagingen begonnen over de wet op de vrijheid van de drukpers, welke bij het publiek der hoofdstad zoowel als in de departementen eene zoo algemeene afkeuring heeft te weeg gebragt.

Het blijkt, zoo als men verwachtte, dat de zoogenaamde uitsluitende monarchalen en de liberalen de wet bestrijden; en dat dezelve geene voorstanders vindt dan bij die genen, die volstrekt van het ministerie afhankelijk zijn. De laatstgenoemde willen het 'er voor gehouden hebben, dat de wet de vrijheid van drukken geenszins beperkt, en alleen zal dienen, om het misbruik van dezelve tegen te gaan.

Onder de monarchale sprekers heeft de redevoering van den heer *Bacod de Romans* al dadelijk eenen bijzonderen indruk gemaakt. Deze spreker betoogde, dat, indien de vrijheid der drukpers de ministers onaangenaamheden baarde, zij dezelve alleen moesten toeschrijven aan hunne verkeerde staatkunde, en aan het algemeen wantrouwen, hetwelk hunne daden inboezemden;—eene staatkunde, welke alleen berustte op corruptie en op dwingelandij. Hij oordeelde, dat dit stelsel het koningschap ten slotte aan het hoogste gevaar zoude blootstellen, en meende dus in geenen deele eene wet te mogen aannemen, waarbij de vrijheid der drukpers, het eenig middel, om die treurige gevolgen te verhoeden, zoo zeer werd verkort.

De heer *B. Constant* heeft het ontwerp met de hem eigene bekwaamheid bestreden, en in substantie aangemerkt, dat de drukpers het eenig middel is voor verdrukten, om zich wegens het onregt, dat hun geschiedt, te beroepen op het oordeel van het algemeen; en dat de ministers, onder den schijn van de vrijheid dier drukpers in stand te willen houden, dezelve met het onderhavig voorstel ten eenemale vernielen. Hij heeft daarop met eene bijzondere schranderheid alle de bepalingen der wet ontleed, en betoogd, dat men niets beters zoude hebben kunnen uitdenken dan de bedoelde voordragt, om de drukpers ten eenemale te bederven; dat men daarom de vijf dagen wil behouden, om de hand te leggen op eene geheele uitgave, en dus eenen drukker in de mogelijkheid stellen, om, naar het welgevallen van het bestuur, geen penning voordeel te trekken van alle de kosten dier uitgave;—dat men daarom de kleinere werkjes aan het zegelregt wil onderwerpen, ten einde derzelver uitgave als het ware van zelve te doen vervallen; dat men daarom het zegelregt op de dagbladen op eene zoo buitensporige wijze wil verhoogen, om derzelver verbreiding in te korten;—dat men daarom alle bestaande regten wil verkrachten ten einde de verantwoordelijkheid der dagbladen te bemoeilijken; dat men daarom den drukker verantwoordelijk wil stellen voor al wat hij drukt, en dat in een land in het welk één drukker (de heer *Lidat*) in één jaar 460,000 banden heeft gedrukt, en dat men daarom 150,000 werklieden aan den dijk wil jagen.

Hij heeft ten slotte betoogd, dat de ministers met elkander in tegenspraak waren, en zich beroepen op het betoog van den minister van financien, bij het voorstel van de gemiddelden, dat Frankrijk rustig en gelukkig was, in weerwil van de leugenachtige uitboezemingen der genen, die het tegendeel beweerden;—terwijl de minister van justitie, bij de voordragt van de wet op de drukpers, heeft staande gehouden, dat de vrede en rust zelfs tot in de huisgezinnen werd verstoord en dat het tijd was, dat aan dezen jammerlijken toestand een einde kwam.—De minister van justitie heeft daar tegen wel het een en ander willen inbrengen, doch de spreker heeft hem met zijne eigene woorden overtuigd, en de lagchers zoodanig op zijne zijde gekregen, dat de minister sprakeloos en met gebukten hoofde de uitbarsting der algemeene vrolijkheid, zelfs van de zijde der ministerielen, heeft moeten verduren.

Onder de ministerielen heeft de heer *de Salaberry* het ontwerp verdedigd. Hij was niet vreemd van het denkbeeld, dat de ouden de boekdrukkunst wel hadden gekend, doch dat hunne overheden de verbreiding dier kunst, die naar zijn oordeel zoo veel onheil konde stichten, verstandiglijk hadden trachten te verhoeden;—dat men, bij de ontdekking der drukkunst in latere eeuwen, dezelve in Frankrijk alleen had bevorderd in het belang van den godsdienst.—Hij oordeelde, dat het meerendeel der tegenwoordige schrijvers gelijk moest worden gesteld met de sophisten der ouden; dat deze echter alleen tot een bepaald aantal toehoorders spraken, doch dat de hedendaagsche sophisten de drukpers tot hun wil hadden en alzoo oneindig meer kwaad konden doen. Hij meende, dat de constitutie slechts twee magten erkende, de magt des Konings en die der wetgevende vergaderingen, maar dat zich tevens eene derde magt had opgedaan, de magt der dagbladen, die de monarchie dreigde te vernielen, en alzoo verkort moest worden.

Hoogst merkwaardig was de redevoering van den eerlijken *Royer-Collard*, die, in een tijd, dat zoo vele anderen in het stof gebogen lagen voor het dwangjuk der bajonnetten, vrijheid en leven veil heeft gehad voor de wettige regten van het thans regerend huis. Hij heeft betoogd, dat het ministerieel ontwerp gerigt was tegen de verbreiding van kennis en wetenschap, en dat men alzoo de houding aannam, als of men eene onvoorzigtigheid wilde verbeteren, die op den grooten dag der schepping was begaan, op welken den mensch de gave des verstands was gegeven, om zich te verheffen boven den staat van het gedierte. Hij meende dus de wet te moeten verwerpen, uit eerbied voor de menschheid, welke dezelve onteerde.—Deze woorden baarden eene hevige beweging, doch de redenaar liet zich door dezelve geenszins van het spoor brengen, en herhaalde zijne woorden met de meeste bedaardheid en den meesten ernst.—Hij oordeelde, dat Frankrijk eenmaal het slagtoffer was geweest van een schrikbewind, hetwelk zich van de revolutionnaire bijl bediende, en eenmaal de slaaf van eene regering, welke met vijftig behaalde overwinningen praalde, maar hij was overtuigd, dat die bijl voor langen tijd verstompt was, en hem dacht, dat een ministerie, als het tegenwoordige, geene middelen bezat, om de natie andermaal in ketenen te klinken.—Hij voorspelde de ministers, dat zij, al bragten zij het zoo verre, dat de wet werd aangenomen, toch hun oogmerk niet zouden bereiken; dat zij wel alle boeken konden verbranden en vernietigen, maar nimmer eene wet maken, bij welke dat geen, hetwelk de Franschen hadden geleerd, uit derzelver gedachten werd gewischt.—Hij verwierp de wet, om dat zij de monarchie in de oogen van het algemeen als ontrouw aan hare beloften deed voorkomen, en hoopte, dat de gedeputeerden in dit hooggewigtig tijdsgewricht toonen zouden, wat zij voor Frankrijk waren.—Zijne redevoering heeft een ontzettenden indruk gemaakt en zoowel in de zaal, als onder de toehoorders op de gallerijen, eene geestdrift doen geboren worden, welke aanleiding heeft gegeven tot de levendigste toejuichingen.

De hevige monarchale *Labourdonnaije* oordeelde, dat zoo men al zijn oogmerk, om de dagbladen krachteloos te maken, bereikte, die dagbladen in alle herbergen en volks-vereenigingen zouden worden vervangen door algemeene gesprekken, veel stouter en dus veel gevaarlijker, dan de dagbladen ooit zouden durven worden, en verzekerde, dat *de algemeene verontwaardiging, welke het ontwerp had verwekt, alle maat te boven ging.*

Alle de leden, die het ontwerp hebben bestreden, hebben de goede oogmerken van de commissie, welke zoo menig amendement in de wet heeft voorgesteld, regt laten wedervaren, maar hebben tevens aangemerkt, dat eene wet, welker beginselen zoo onregtvaardig waren, voor geene verbetering vatbaar was.

den 18den februari.

De berigten uit Lissabon van den 3den februari doen zien, dat de portugeesche opstandelingen niet zoo moedeloos zijn, als men aldaar scheen te gelooven, en dat zij nog magts genoeg hebben kunnen vereenigen, om Oporto van de noordzijde een oogenblik op eene ernstige wijze te bedreigen.

Ondanks de vredelievende verzekeringen van Spanje, ondanks het besluit van de spaansche regering, om den generaal *Longa* in regten te doen vervolgen, hebben eenige afdeelingen der portugeesche opstandelingen op den linker oever van de Douro op spaansch grondgebied post gevat en zich aldaar op nieuw van leeftogt en krijgsbehoeften voorzien, zonder dat er zich ie-

mand van de spaansche zijde om schijnt te hebben bekommerd, en zonder dat men eenige krijgsmagt naar dat punt heeft gezonden, om die opstandelingen te ontwapenen en in 't binnenland te verdeelen. Deze omstandigheid heeft den generaal *de Villaflor* genoodzaakt, om zijne verdere operatien tegen Tras-os-Montes te staken, ten einde Opper-Beira voor nieuwen overlast te blijven dekken.

Intusschen heeft het gros van de opstandelingen zich in Tras-os-Montes hereenigd, en zijn, naar het schijnt, alle de opperhoofden in die provincie bijeengekomen. Terwijl de generaal *Angeja* de positie van Amarante bezette, hebben de opstandelingen zich noordwaarts gewend, en, den generaal *Angeja* ter linker zijde latende, den generaal *Mello*, die op dat punt het bevel voerde, doch niet sterk genoeg scheen, om tegenstand te bieden, voor zich henen gedreven. Alzoo is Chaves op nieuw in hunne magt gevallen, en hebben zij vervolgens Braga bezet, waardoor de generaal *Stubbs*, die in Oporto commandeert, zich genoodzaakt heeft gezien, om dadelijk maatregelen voor de onmiddelijke verdediging der stad te nemen. Intusschen is het gerucht verbreid, dat Oporto in de daad in hunne handen is gevallen, doch hetzelve is niet bevestigd.

Zoodra de generaal *de Villaflor* van deze omstandigheden onderrigt is geworden, heeft hij zijne positie bij Trancozo verlaten ten einde met den meesten spoed de Douro over te trekken en zich met de generaals *Angeja* en *Mello* te vereenigen. Den 27sten bevond hij zich ten dien einde reeds in Lamego. — Een deel der britsche troepen trekt mede naar de zijde van Oporto, ten einde, in geval van nood, bij der hand te zijn.

Men vleide zich in Lissabon, dat de opstandelingen tegen deze vereenigde krijgsmagt niet bestand zouden zijn en latere berigten, te weten van den 7den februari, met eene buitengewone gelegenheid overgebragt, melden dan ook, dat de markies *de Chaves*, op het vernemen van den aantogt der constitutionelen, terstond weder naar het noorden der provincie terug is getrokken, ten einde, ingeval van nood, zich weder op de Spaansche grenzen in veiligheid te stellen. — Het blijkt intusschen op nieuw, dat de opstandelingen weder krachtdadige hulp in Spanje hebben gevonden, en dat Spaansche Ministers, of niet gezind, of niet in staat zijn geweest, om te beletten, dat zij op nieuw vijandelijkheden konden plegen.

DUITSCHLAND.

Frankfort, *den 16den februari.*

Het weener half officieel blad heeft dezer dagen het stilzwijgen gebroken wegens het besluit van de oostenrijksche regering, om aan de fransche maarschalken en staatslieden die titels te weigeren, welke afkomstig zijn van steden en plaatsen, die voorheen tot het fransche keizerrijk behoorden, doch thans weder onder de regering van den Keizer van Oostenrijk zijn terug gebragt. — Dit blad maakt een onderscheid tusschen de eeretitels, welke betrekking hebben tot behaalde overwinningen, of veroverde vestingen, en de zoodanige, welke voorheen, ter belooning van bewezene diensten aan den voormaligen franschen Keizer, zijn verleend als *Rijksleenen*; en het beroept zich, ten bewijze, dat die titels in de daad als zoodanig zijn gegeven op de eigene woorden van den *Moniteur* van het jaar 1808. — In hetzelve wordt verder aangemerkt, dat van het oogenblik, dat Frankrijk het regt van eigendom op de landen, in welke die Rijksleenen, als *Dalmatie*, *Istrie*, *Frioul*, *Parma*, *Piazenza*, enz. gevestigd waren, verloren heeft, de Franschen, aan welke deze leenen gegeven waren, tevens het regt op dezelve verloren hebben; — dat mitsdien derzelver titels geenszins door het fransche charter kunnen zijn bevestigd, en dat de oostenrijksche ambassadeur in Parijs, met die titels aan de maarschalken en andere fransche grooten te weigeren, alleen het regt der volkeren heeft doen gelden.

NEDERLANDEN.

Brussel, *den 7den februari.*

Bij het ontwerp van wet op de organisatie van de regterlijke magt wordt voorgedragen de omschrijving van de onderscheidene kantons, welke zullen uitmaken de ressorten van de arrondissements-regtbanken, en van de provinciale hoven, in zoo verre dezelve met de functien dier regtbanken belast zullen zijn; met de opgave van de hoofdplaatsen der kantons, en alzoo van de gemeenten, in welke de kantonsgeregten moeten gevestigd wezen.

Zoo zal het *eerste* arrondissement van *Noord-Braband* bestaan uit de kantons 's Hertogenbosch, van de derde klasse, Oss 5de, Grave 5de, Heusden 5de, Tilburg 5de, Boxtel 5de, Eindhoven 4de, Asten 5de, Helmond 5de, Boxmeer 5de, Vechel 5de en Hilvarenbeek mede van de 5de klasse; het *tweede* arrondissement uit de kantons Breda van de 4de klasse, Oosterhout 5de, Oudenbosch 5de, Zevenbergen 5de, en Bergen-op-Zoom van de 4de klasse

Zuid Braband. Eerste arrondissement, 11 Kantons, waaronder Brussel; *tweede*, 7 kantons, waaronder Leuven; *derde*, 4 kantons, waaronder Nivelles.

Limburg. Eerste arr., 7 kantons, waaronder Maastricht voor twee; *tweede*, 6 kantons, waaronder Roermond.

Gelderland. Eerste arrondissement: Arnhem 3de klasse, Voorst 5de Harderwijk 5de, Nijkerk 5de, Wageningen 5de, Nijmegen 4de, Wijchen 5de en Elst 5de; *tweede* arr. Zutphen 4de, Lochem 5de, Groenlo 5de, Aalten 5de, ... 5de, Doetinchem 5de, Doesburg 5de; *derde* arr., Thiel 4de, Geldermalsen 5de, Culemborg 5de, Zaltboemel 4de en Druten 5de klasse.

Luik. Eerste arr., 10 kantons, waaronder Luik; *tweede*, 4 kantons, waaronder Hoei.

Oost-Vlaanderen. Eerste arr, 14 kantons, waaronder Gent voor twee; *tweede*, 10 kantons, waaronder Dendermonde; *derde*, 6 kantons, waaronder Kortrijk.

West-Vlaanderen. Eerste arr., 9 kantons, waaronder Brugge voor twee; *tweede*, 7 kantons, waaronder IJperen; *derde*, 5 kantons, waaronder Kortrijk.

Henegouwen. Eerste arr., 16 kantons, waaronder Mons; *tweede*, 12 kantons, waaronder Doornik.

Noord-Holland. Eerste arr. Amsterdam, 4 kantons van de eerste klasse, Ouder-Amstel 5de, Weesp 5de, Naarden 5de, Haarlem 4de, Oost- en West Zaandam 5de klasse; *tweede*, Hoorn 4de, Enkhuizen 4de, Medemblik 4de, Edam 4de, Alkmaar 4de, Schagen 5de en Texel 5de klasse.

Zuid-Holland. Eerste arr. 's Gravenhage 2de klasse, Delft 4de, Voorburg 5de, Naaldwijk 5de; *tweede* arr. Leijden 4de, Noordwijk 5de, Woubrugge 5de, Alphen 5de, Woerden 5de; *derde* arr. Rotterdam, 2 kantons van de tweede klasse, Vlaardingen 5de, Schiedam 4de, Hillegersberg 5de, Gouda 4de, Brielle 4de, Ridderkerk 5de, Schoonhoven 5de; *vierde* arr. Dordrecht 4de, Strijen 5de, Oud-Beijerland 5de, Gorcum 4de, Sliedrecht 5de, Vianen 5de en Sommelsdijk 5de klasse.

Zeeland. Eerste arr. Middelburg 3de klasse, Vlissingen 4de, Oostburg 5de; *tweede* arr. Goes 4de, Heinkenszand 5de, Cortgene 5de, Axel 5de, Hulst 5de, Zierikzee 4de, Brouwershaven 4de en Tholen 5de klasse.

Namen. Eerste arr. 5 kantons, waaronder Namen; *tweede*, 6 kantons, waaronder Dinant.

Antwerpen. Eerste arr. 7 kantons, waaronder Antwerpen, *tweede*, 7 kantons, waaronder Mechelen.

Utrecht. Een arrondissement, bevattende de kantons Utrecht 3de klasse, IJsselstein 6de, Maarssen 5de, Loenen 5de, Amersfoort 4de, Wijk- bij Duurstede 4de klasse.

Vriesland Eerste arr. Leeuwarden 3de, Menaldumadeel 5de, Dokkum 5de, Ferwerderadeel, Idarderadeel 5de, Siedjerksderadeel 5de, Franeker 4de; *tweede*. Schoterland 4de, Smallingerland 5de, Stellingwerf 5de, Sloten 5de en Hinlopen 5de klasse.

Overijssel. Een arrondissement, bevattende de kantons Zwolle 3de klasse, Kampen 4de, Vollenhoven 4de, Steenwijk 5de, Deventer 4de, Raalte 5de, Almelo 4de, Enschede 5de, Oldenzaal 5de, Ootmarsum 5de en Goor 5de klasse.

Groningen. Een arrondissement, bevattende de kantons Groningen 3de klasse, Hoogezand 5de, Zuidhorn 5de, Bedum 5de, Appingadam 4de, Zuidbroek 4de, Nieuwe-Pekel-A 5de klasse.

Drenthe. Een arrondissement, bevattende de kantons Assen van de 4de klasse, Dalen en Meppel, beide van de vijfde klasse.

Luxemburg. Eerste arr. 11 kantons, waaronder Luxemburg; *tweede* 10 kantons, waaronder Neufchateau.

den 10den februari.

Het ontwerp van wet op de buitengewone geldmiddelen van het jaar 1827, hetwelk in stede van dat, het welk de tweede kamer der Staten-generaal in het laatst van het jaar 1826 heeft verworpen, van gouvernementswege dezer dagen is ingeleverd, wordt weder, wat de uitgaven betreft, verdeeld in twee onderdeelen. Bij het eerste onderdeel wordt, in plaats van anderhalf millioen voor rivieren, kanalen en zeewerken, verlangd ruim *f* 850.000 voor opruimingen aan de Beersche-Maas en de Baardwijksche overlaat; welke werken als hoogstbelangrijk worden opgegeven ter afleiding van het hooge water van de Maas.

Bij hetzelfde onderdeel wordt alsnu echter gepetitioneerd eene som van *f* 1,400,000 voor den dienst der kolonien, en een half millioen voor de buitengewone kosten der zeemagt. Bij het opmaken der vorige begrooting vleide men zich, dat de oost-indische geldmiddelen zouden hebben kunnen voorzien in de gevorderde som van *f* 1,400,000 voor renten en aflossing van de geldleening ten behoeve der kolonien, aangegaan onder waarborg van den Staat; thans echter is men onderrigt, dat het voortduren van den oorlog op Java steeds zoo vele buitengewone uitgaven vordert, dat over deze penningen tot het bedoelde einde niet kan worden beschikt. De onheilen, welke een deel van 's Rijks zeemagt hebben getroffen, zijn bekend; het bedrag der geledene schade kan nog niet naauwkeurig worden berekend. Aanvankelijk wordt te dier zake een half millioen gevraagd.

Op deze wijze bedragen de sommen, op het eerste onderdeel der uitgaven gebragt, ruim *f* 1,200,000 meer dan die, welke in het eerste ontwerp gevonden worden, en mitsdien ruim *f* 16,500,000.

Het tweede onderdeel is mede met eene som van *f* 1,400,000, bestemd voor renten en aflossing van de oost-indische geldleening over het jaar 1827, vermeerderd, en bedraagt alzoo, in stede van ruim *f* 5,700,000, ruim *f* 7,100,000. Te dien aanzien wordt aangemerkt, dat het wel niet zeker is, dat de oost-indische geldmiddelen niet in dezen last zullen kunnen voorzien, en dat men zich zelfs met het tegendeel meent te mogen vleijen, doch dat, daar het mogelijk blijft, dat het moederland ook in dit opzigt in het midden zal moeten treden, men het geraden heeft geoordeeld voorloopige maatregelen daartoe te nemen, en alzoo deze som te brengen onder het tweede onderdeel, waarvoor de fondsen door het amortisatie-syndicaat worden geleverd.

De middelen, om deze uitgaven te bestrijken, zijn dezelfde als die, welke bij het vorig ontwerp waren voorgesteld; met uitzondering der opcenten. Bij het onderhavig ontwerp worden, ten einde te voldoen aan hetgeen door een gedeelte der leden van de tweede kamer ten dien aanzien is gezegd, de opcenten op de belasting van het gemaal geheel weggelaten. De thans nog bestaande opcenten op de grondbelasting worden, even als bij het vorig ontwerp, met twee verminderd en op drie bepaald. De bij het vorig ontwerp voorgestelde vermindering van opcenten op de verdere directe en indirecte belastingen wordt echter, uit hoofde van de vermeerdering der uitgaven, bij de tweede voordragt niet gevonden, weshalve de laatstbedoelde opcenten bij het onderhavig ontwerp, even als voor het jaar 1826, ten bedrage van dertien worden voorgesteld. Bij dit ontwerp wordt tevens voorgedragen, om de vermindering van de opcenten op de grondbelasting en de afschaffing van die op het gemaal met den eersten mei aanstaande te doen werken.

den 19den februari.

Heden is de Erfprins *van Oranje*, welke zijn 10de jaar heeft bereikt, in den rang van kolonel geïnstalleerd. — Z. M. heeft den jongen vorst het groot-kruis van de orde van den nederlandschen Leeuw verleend.

Derde vervolg op den brief aan eenen Landbouwer van Salatiga.

Een andere tak van kultuur, die even zeer aan den landbouwer, als aan den handelaar op Java, een niet moeijelijk maar zeker en belangrijk gewin toezegt, is

De zijdewormen - teelt.

Het kan aan geene twijfeling meer onderworpen zijn of op Java die teelt kan slagen. In vroegere tijden, toen eene handeldrijvende maatschappij de vorderingen in volks vlijt en nijverheid, naar mate zulks met hare belangen strookte, of aanmoedigde of onderdrukte en tegen ging, was de massa zijdewormen in de Vorsten landen zoo aanzienlijk geworden, dat men bij een streng besluit er de verwoesting van moest bevelen.—Zonder te willen treden in het onderzoek der wijzigingen en middelen, die men in het werk zou hebben kunnen stellen, om van die snelle vermenigvuldiging van den zijdeworm voor den handel eenig nut te trekken, willen wij alleen opgemerkt hebben, dat dit voorbeeld ten volle bewijst, dat hier, op Java, alles bestaat, wat noodig is, om deze belangrijke teelt tot eene hoogte te voeren, waardoor den handel van deze gewesten wederom een vernieuwd belang wordt bijgezet. Het is voorzeker dan ook die overtuiging, die het Bestuur, dat algemeene vlijt en nijverheid tot vermeerdering van algemeenen voorspoed wil begunstigen, heeft bewogen, om, tot de vestiging en uitbreiding van dezen belangrijken tak, alle die hulpmiddelen te verschaffen, die daartoe dienstig kunnen geoordeeld worden. Wij weten van goeder hand, dat landbouwers, die reeds eenige voorloopige bewijzen hadden gegeven, dat zij de noodige kennis bezitten om goede zijde te winnen, bij de commissie van landbouw die ondersteuning en aanmoediging gevonden hebben, die de ontluikende nijverheid bijna overal vordert om tot haar doel te geraken.

Terwijl wij dit schrijven, hebben wij eenige stalen van zijde onder het oog, die hier gewonnen is; de fijnheid, de kleur en glans van den draad laten niets te wenschen over, en bevestigen in ons het gevoelen, dat, als deze tak van kultuur doelmatig bestuurd wordt, wij weldra zijde in den handel zullen leveren, die met de beste zijde van andere landen zal kunnen wedijveren.

Het zal er dan nu op aankomen, om hier, even als elders, het telen van den worm en het winnen van de zijde onder de volks klasse zoo algemeen bekend te maken, dat men handen vindt, om niets te laten verloren gaan van de groote vruchtbaarheid en spoedige ontwikkeling van dit insect.—De javaan, die, op den trap van beschaving waar hij op staat, nog bezwaarlijk overgaat tot iets anders, dan tot hetgeen zijne voorvaderen deden, zal, dunkt ons, naar de kennis die wij van zijn karakter hebben, eer tot de teelt van den zijdeworm dan tot eene andere kultuur kunnen worden overgehaald. Om die te ondernemen en uit te breiden heeft hij niets dan eenige leiding noodig. Rustig in zijne stille kampong, en als het ware uitgerekt op zijne geliefkoosde Balie Balie, kan hij de wording, ontwikkeling en verzorging van den worm gadeslaan, en als hij *eens* de overtuiging heeft, dat hij *altoos* gelegenheid zal hebben, om, of de zijde, of zelfs de ingesponnen pop, voor eenig geld, op *eene vaste* plaats, te kunnen kwijt raken, zal hij voorzeker alles bijdragen om eenen tak van kultuur en handel uittebreiden, die hem zonder veel kosten *zekere* winsten geeft.

Wij hopen dan dat alle die genen, die zich op de zijdewormen-teelt wenschen toe te leggen, daar niet alleen eene bron van winst in zullen zoeken, maar zich beijveren om de vrije aankweeking bij den inlander te begunstigen, ten einde daardoor het produkt zoodanig te vermenigvuldigen, dat het mogelijk worde, het in den handel te brengen, zoo niet tegen minder, dan toch tegen gelijkstandige prijzen als bij andere volken.

Ten slotte willen wij nog eene aanmerking in het midden brengen, namelijk op de soort van Moerbezien, die hier gevonden worden. Alhoewel goed in zich zelven om den worm tot voeding te verstrekken, heeft de ondervinding nogtans getoond, dat de witte Moerbezien boom voedzamer is dan de gewone, en dat de pop, die er mede doorvoed is, een derde meer zijde oplevert, dan die, welke het zoo genaamde duiveblad (dat men hier vindt) tot voedsel heeft gehad. Wil men dan nu doelmatige proeven nemen, dan zal men zich ook moeten beijveren, om de beste middelen in het werk te stellen, om tot een goed einde te komen.

SCHEEPSBERIGTEN.

STRAAT-SUNDA.

Doorgezeild.

Aug. 4—Spaansch schip *Victoria*, J. de Juan, van De Santander den 13den april, naar Manilla.

BATAVIA.

Aangekomen.

Aug. 6—brik *De Ondernemer*, J. Banon, van Soerabaija den 2den augustus.

Aug. 7—Eng. brik *Mary & Jane*, J. Matches, van Portsmouth den 4den april.

Vertrokken.

Aug. 7—Eng. schip *Brothers*, C. Mottley, naar Rotterdam.—schip *Admiraal Buijskes*, S. MacGeorge, naar Samarang, met Zr. Ms. troepen.

Aug. 8—schip *Minerva*, J. N Vosmaer, naar Samarang, met Zr. Ms. troepen, passagier: de heer Weijthoff. — Zr. Ms. brik *Siwa*, luitenant der 1ste klasse J. Ligtvoet, koersstellende om de west.

Schepen liggende ter reede.

Zr. Ms. fregat *Melampus*; schepen Bonnijnan, Abel Tasman, Nederlands Koningin, Rotterdams Welvaren, Diederika, Faidul Karim, Vrouw Helena, Oemar Osman, De Prins van Oranje, Diana, Wilhelmina, Oeij Sinio, Laju, Mastora; brikken Tjoempo, Foengfie, Pinhoij, Marta Elizabeth, Marzoek Attetela, Johanna, Hap Gietjok, Elizabeth, Dorothea, De Ondernemer; schoeners Paphin, Dries, Anna.—Eng. schepen Midas, Orpheus, Mariner; brikken Oscar, Mary & Jane. — Amerik. schip Two Brothers; brik Rajah. — Fransch schip La Jeune Clémence. — Deensch schip Helena Therese. — Portugeesche schepen Aurora, Providencia.

SAMARANG.

Aangekomen.

Aug. 2—brik *Experiment*, J. F. Grum, van Makasser, met Zr. Ms. troepen.

Aug. 3—Chineesche brik *Clementina*, Abdul Rachman, van Batavia.

Vertrokken.

Aug. 1—schip *Star*, A. Riggs, naar Batavia, passagier: de weduwe Ten Bruggen Kate.—Javaansche brik *Gollek*, Tamit, naar Pekalongang.—schoener *Rembang*, J. B. Berest, naar Soerabaija.

Aug. 2—Arab. schip *Marzoek*, Said Hassan Segaf, over Pekalongang en Tagal naar Batavia.—brik *Carolina*, H. Deelken, over Indramaijoe naar Riouw.—Chineesche brik *Hohien*, Tan Liangsing, naar Riouw. — schoener *Anna*, V. Vallet, naar Batavia.

SOERABAIJA.

Aangekomen.

Aug. 1—schoener *Tartar*, T. S. Perrij, van Samarang den 29sten julij.—brik *Tjingsoen*, Oeij I-Ok, van dito den 18den dito.

Vertrokken.

Aug. 1—Zr. Ms. schoener *Iris*, luitenant der 1ste klasse J. J. Boedrie, koersstellende om de oost.—brik *Ondernemer*, J. Banon, naar Batavia.

Schepen liggende ter reede.

Zr. Ms. fregat *Dageraad*; brik *Dourga*; korvet *Triton*; schoeners *Windhond*, *Brak*, transport-boot *No.* 4; schepen Carolina en Jacoba, Baron van der Capellen; brikken Kampar, Koepang, Tjingsoen; schoeners Draeke, Tartar; bark Radjawalie. — Eng. brik Meridian.

ADVERTENTIEN.

De Directeur van 's Lands Producten en Civiele Magazijnen maakt mits deze bekend, dat er eene inschrijving geopend is, voor de leverancie in 's lands provisie pakhuis alhier van eene hoeveelheid van:

2000 kannen europesche azijn.

Wordende de gegadigden genoodigd hunne inschrijvings biljetten, bevattende eene duidelijke opgave van de hoeveelheid kannen, die zij aanbieden, ten kantore van den Resident van Batavia intezenden, voor of uiterlijk op zaturdag aanstaande, zijnde den 11den dezer, op welken dag de inschrijving zal gesloten worden.

BATAVIA, *den 6den aug. 1827.* — *De Directeur voornoemd,* C. M. BAUMHAUER.

—De Resident van Batavia maakt hiermede bekend, dat, naar aanleiding van art. 12 der speciale pachtvoorwaarden voor de lombard-huizen, op zaturdag den 11den dezer maand, en des noodig volgende zaturdagen, ten overstaan eener kommissie, voor het lokaal van den landraad in de Koestraat, bij publieke vendutie zullen worden verkocht de ondervolgende in de lombard-huizen dezer residentie verpande en binnen den beleenings termijn ongelost gebleven pandgoederen, als:

a. De goud-, zilver-, juweel- en metaal-werken, die op den beleenings termijn van een jaar, gedurende de maanden april, mei en juni 1826, zijn verpand;

en *b.* De katoenen en andere dergelijke goederen, welke op eenen beleenings termijn van drie maanden, gedurende de maanden januari, februari en maart dezes jaars, zijn verpand geworden.

Wordende de belanghebbenden, welke vermeenen mogten, op het eventueel meerder rendement van deze te verkoopen goederen, dan het daarop beleende, aanspraak te kunnen maken, bij deze opgeroepen, om zich voor den dag der verkooping ten dien einde aantemelden, ten kantore van den assistent resident voor de stedelijke policie, alwaar tevens de lijsten der te verkoopen goederen ter visie liggen.

BATAVIA, *den 3den aug. 1827.* — *De Resident voornoemd,* VAN HOGENDORP.

—De Resident van Batavia maakt ingevolge verkregene autorisatie mits deze bekend, dat op zaturdag den 11den dezer aanstaande, aan de westzijdsche pakhuizen, voor rekening van den lande, publiek zullen worden verkocht:

151,597 ponden overjarige *Suiker*, en
2000 pikels *Banka's tin*,

en zulks op zoodanige voorwaarden, als ten dage der verkooping zullen worden bekend gemaakt.

BATAVIA, *den 7den aug. 1827.* — *De Residend voornoemd.* VAN HOGENDORP.

—De ondergeteekende Resident van Pekalongang maakt mits deze bekend, dat ongeveer drie maanden geleden albier is aangebragt eene in Zee opgehaalde zoogenaamde Vlerk - praauw, waarvan den eigenaar onbekend is, noodigende dierhalve een ieder uit, die vermeent eenig regt op dezelve te hebben, om uiterlijk binnen den tijd van zes weken, zich te vervoegen op het residentie kantoor alhier, om onder productie van behoorlijk bewijs, dit vaartuig terug te eischen; zullende na verloop van voorschreven tijd over deze praauw beschikt worden.

PEKALONGANG, *2 augustus 1827.* — *De Resident van Pekalongang,* O. C. HOLMBERG DE BECKFELT.

—De Resident van Kadoe maakt bij deze bekend, dat, op den 13den augustus aanstaande, ingevolge verkregene autorisatie, door hem, voor rekening van het gouvernement, publiek zullen worden verkocht:

Het huis dat vroeger bewoond is geweest door den militairen kommandant.

Een huis van bamboes op steenen rollaag gebouwd en bevorens bewoond door den opzigter der genie.

MAGELANG, *De Resident voornoemd,*
den 30sten juli 1827. F. G. VALCK.

VASTGESTELDE PRIJZEN.

	BATAVIA.		SAMARANG.		SOERABAIJA.	
	guld.	*cents.*	*guld.*	*cents.*	*guld.*	*cents.*
Tarwen brood de 14 oncen.	„	25	„	30	„	33¼
Varkens-vleesch het katje.	„	26½	„	50	„	32
Ossen-vleesch het pond. . .	„	20	„	16	„	16

MARKTPRIJZEN.

	BATAVIA.		SAMARANG.		SOERABAIJA.	
	guld.	*cents.*	*guld.*	*cents.*	*guld.*	*cents.*
Klapper-olie per takker of 33 bottels.	7	„	9	24	5	50
Katjang-olie dito dito. . .	6	„	8	58	5	50
Dempel-olie per pikel. . .	„	„	28	„	26	„
Rijst per koijang.	70	„	100	„	80	„
Idem per gantang.	„	40 a 45	„	47	„	25
Brandhout de vadem van 18 voeten op 6	10 á 11	„	12	„	10	„

EDICTALE CITATIEN.

Pro Justitia.

Alzoo de Raad van Justitie te Samarang, op het daartoe door den fiskaal bij denzelven Raad R. O., gedaan verzoek, heeft verleend het derde defaut en ten profijte regtens admissie tot het doen eener vierde citatie exsuperabondantie, bij edicte *advalvas curiae*, tegen woensdag den 12den september 1827, op en tegen alle degenen, die vermeenen eenig regt, actie, aanspraak of pretentie te hebben op eene verlaten praauw met drie pikols en zeven en veertig ponden zout, in het laatst van het jaar 1826 gevonden in de dessa Loeang, district Banjavian, regentschap Japara, zoomede op eene te Japara aangespoelde groote jol, waarvan de eigenaars onbekend zijn;

Zoo is het, dat ik *Abraham Pijl*, tweede deurwaarder en gezworen exploiteur bij den Raad van Justitie voornoemd, bij deze voor de vierde maal dagvaard allen en een iegelijk, welke eenig regt, actie of pretentie vermeenen te hebben op de hierboven vermeld verlatene praauw met drie pikols en zeven en veertig ponden zout, zoomede op gemelde aangespoelde groote jol, om op woensdag den 12den september 1827, des morgens te half acht ure precies, in persoon dan wel door gemagtigden te compareren ter openbare rolle van gemelden Raad, ten einde het derde defaut te purgeren, de kosten van dien te refunderen en alsnog te hooren refereren aan den ingediended eisch en stukken, alsmede te zien dienen van intendit, subpœne tegen de nalatigen of non-comparanten, dat zij zullen worden verklaard van hun regt en pretentie te zijn verstoken, en hun deswege zal worden opgelegd een eeuwig stilzwijgen.

Aldus gedaan, gepubliceerd en geafficheerd van de puije van het raadhuis te Samarang, den 3den augustus 1827.

De tweede deurwaarder en gezworen exploiteur bij den Raad van Justitie voornoemd,
A. PIJL.

VERKOOP VAN GOEDEREN.

Pro justitia.

Op donderdag den 30sten augustus 1827 's morgens te 9 ure, zal door den vendumeester dezer stede, alwaar ten dien dage vendutie zal worden gehouden, ten overstaan van eene kommissie uit den Raad van Justitie te Samarang, op vordering en ten bijwezen van den deurwaarder bij gemelden raad, krachtens appointement van executie in dato 18 juli 1827, door den raad van justitie voornoemd verleend aan den fiskaal R. O., bij gezegden raad, impetrant in cas van borgtogt contra *Petrus Klerks* en den chinees *Soeij Ketjok*, gedaagden in cas voorschreven, publiek verkocht worden:

Zeker steenen met pannen gedekt huis en erf, staande en gelegen in de Conijne-straat, binnen deze stad, in eigendom toebehoorende aan voornoemden *Petrus Klerks*.

Die gading hebben om voorschreven steenen met pannen gedekt huis en erf te koopen, die komen ten dage, datum, uur en plaats voorschreven aanhooren de conditien en doen hun profijt.

Aldus gedaan en gepubliceerd te Samarang, den 31sten juli 1827.

De tweede deurwaarder en gezworen exploiteur bij den raad van justitie voornoemd,
A. PIJL.

—Te koop, twee goed gedresseerde bendij paarden, adres bij

LEPS.

STERFGEVALLEN.

Heden overleed alhier, in den ouderdom van 27 jaren, mijn geliefde echtgenoot *J. M. Esche*, mij nalatende drie onmondige kinderen; alle degenen, welke iets van den boedel te pretenderen hebben, dan wel aan denzelven verschuldigd zijn, gelieven daarvan opgave te doen, binnen den tijd van twee maanden.

PASSAROEANG, F. PIETERSEN, wed. *J. M.*
27 juli 1827. *Esche, testam. executrice.*

—Heden overleed de heer *Paulus Matheus Kesler.* Allen die iets te pretenderen of verschuldigd zijn aan deszelfs boedel, gelieven daarvan opgave te doen binnen zes weken aan

VAN PUTTEN, en
BATAVIA, NOORDHOORN.
7 augustus 1827. *Testamentaire executeuren.*

NAGELATEN BOEDELS.

Alle degenen, welke te pretenderen hebben van, dan verschuldigd zijn aan wijlen *Andreas Heijster*, gelieven daarvan opgave of betaling te doen, binnen drie maanden na dato, aan

De agenten der Samarangsche weesk. te Soerakarta.

SOERAKARTA, C. F. WINTER.
31 juli 1827. E. H. KUHLO.

—Debiteuren en crediteuren aan den boedel van wijlen den op heden alhier overleden 2den luitenant der 18de afdeeling nationale infanterie *Mauritz de Wolff*, worden verzocht, binnen den tijd van zes weken, opgave of betaling te doen aan de ondergeekende kommissarissen.

VAN EEUSOM, *2de luit. kwart.*
30 juli 1827. SCHALK, *chir. der 3de kl.*

—De insolvente boedel van wijlen *J. Isel* aan de desolate boedelkamer overgegeven zijnde, zoo wordt bij deze elk en een iegelijk opgeroepen, die daarvan iets te vorderen heeft, dan wel daaraan verschuldigd is, om opgave of betaling te doen, binnen den tijd van zes weken, gerekend van heden.

Namens de desolate boedelkamer.
SOERABAYA, *De Secretaris,*
den 2den augustus 1827. ARRIENS.

—Alle degenen, die iets verschuldigd zijn of te pretenderen hebben van den boedel van wijlen den op de Baviaan overleden heer *Connolaij*, geven hiervan binnen den tijd van twee maanden kennis aan

De agenten der Soerabaijasche weeskamer te Grissee.
ZIJLSTRA.
J. H. B. MAHIEU.

POST-KANTOREN.

SAMARANG.

Wordt bij deze aan het publiek bekend gemaakt, dat aan het poskantoor te Samarang, paketten voor brieven geopend zijn, om te worden verzonden:

naar schip kapitein
Riouw, *Maleische pantjallang*, Abdul Rachman.
Idem, *dito toop*, Malim Sultan.
Idem, *dito toop*, Oewa Brahim.
Idem, *Chineesche toop Sidji Siewang*, Ong Pingkie.
Idem, *dito toop*, Joo Tan Inklam.
Idem, *dito toop*, Ong Taee.
Idem, *Boegineesch vaartuig*, Mochamat Taeep.
Pontianak, *Maleische toop*, Abdul Raija.
Idem, *dito pantjallang*, Abdul Wahip.
Malakka en Riouw, *Chineesche brik Kinglion*, Siauw Tjinliong.
Sambas, *Maleische toop*, Mochamat Kasim.
Idem, *dito toop*, Sech Mochamat.
Antwerpen over Batavia, *Amerik. schip Potomac*, D. Condrij.

SAMARANG, *De Resident.*
den 3den aug. 1827. H. J. DOMIS.

VERTREKKENDE SCHEPEN.

Vracht en passage naar Nederland, per het Nederlandsch schip WELHELMINA, kapitein *Palm*. De helft der lading is gereed, het overige kan alhier of te Samarang worden ingenomen. Adres bij

BATAVIA, BROUWER, NOLTHENIUS en CO.
6 augustus 1827.

TE BATAVIA, TER LANDS DRUKKERIJ.